

КАКО СЕ НЕКАД ЖИВЕЛО

НАПИСАО
БЕН ХАБАРД

ИЛУСТРОВАЛА
КРИСТИЈАНА ЕНГЕЛ

Замисли да живиш у каменом добу... или у време старих Египћана, Римљана или викинга. Твој живот би вероватно био много другачији. Можда би био опаснији и узбудљивији, а можда и забавнији!

Здраво! Ја сам Мата.
Моја породица се
стално сели!

Ја се зовем Ица.
Град у ком
живим нема
ниједну улицу!

Ја сам Ханиш.
Хоћеш ли да се
заједно попнемо на
врх храма?

Моје име је
Ара. Хајде да се
придружимо
поворци фараона!

СТР.
8

СТР.
14

СТР.
20

СТР.
26

У овој књизи ћеш срести децу која су одрасла широм света током древне историје. Она су нестрпљива да те упознају и да ти покажу шта се у њихово време јело, које игре су се играле, како се радило и живело.

Моје име је Ки!
Да ли желиш да видиш
огромну камену главу?
Показаћу ти је.

Ћао! Предлажем
да се тркамо на
коњима. Ја сам Агрим
и сигурно побеђујем!

Драго ми је,
ја сам Селена.
Поглед с мог
светионика је
невероватан!

Добро јутро!
Зовем се Суико.
Хајде да истражујемо
цареву палату.

Поздрав!
Ја сам Фреја и
мислим да је време
за ратничку гозбу!

СТР.
32

СТР.
38

СТР.
44

СТР.
50

СТР.
56

ВРЕМЕНСКА ОСА

СПРЕТАН ЧОВЕК

*Пре 2,3 милиона година
до пре 1,9 милиона година*

Хомо хабилис („спретан човек“) био је један од наших најстаријих предака. Живео је у Африци, ходао је на две ноге и правило камене алате за лов. Мозак *хомо хабилиса* се развио зато што је јео месо и коштану срж.

КАСНО КАМЕНО ДОБА

*Од 40.000. п. н. е.
до 10.000. п. н. е.*

Људи су до 40.000. године пре нове ере населили разне крајеве света. Живели су у групама и стално се селили у потрази за храном. Преживљавали су тако што су ловили животиње и трагали за храном попут бобица и орашастих плодова.

*Више о палеолиту
на страницама 8–13.*

ПРВИ ГРАДОВИ

*Од 8000. године п. н. е.
до 3000. п. н. е.*

Насеља у западној Азији почела су да прерастају у прве градове око 10.000. године п. н. е., који су били изграђени од земљане опеке и камена. У градовима су се развијале посебне културе а људи су веровали у различите богове. Трговали су са суседима и правили уметничка дела од глине, дрвета и костију.

ПРВИ ЉУДИ

*Пре 1,9 милиона година
до пре 300.000 година*

Хомо хабилис се временом развио у *Хомо еректуса* („усправан човек“). *Хомо еректус* је умео да запали ватру и да прави ручне секире од камена. Почео је да напушта Африку и да насељава Азију. Од *хомо еректуса* је настао *хомо сапијенс сапијенс* – модеран човек.

ПРВИ ЗЕМЉОРАДНИЦИ

Од 10.000. п. н. е. до 8000. године п. н. е.

У многим деловима света је око 10.000. године п. н. е. постало топлије. Неолитски људи су припитомили животиње и правили алате за обрађивање земље. Престали су да се селе и почели да стварају насеља.

*Више о неолиту
на страницама 14–19.*

п. н. е. = пре нове ере
(пре рођења Исуса Христа)

н. е. = нове ере
(после рођења Исуса Христа)

ДРЕВНЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

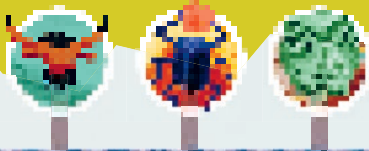
Од 3000. п. н. е. до 550. п. н. е.

Од 3000. године п. н. е. па надаље, градови у Египту, Кини и Месопотамији прерастају у прве цивилизације. Њима су владали краљеви, свештеници и цареви, који су градили огромне храмове, палате и гробнице, а границе су чувале војске.

Више о Сумеру
на страницама 20–25.

Више о старом Египту
на страницама 26–31.

Више о Олмецима
на страницама 32–37.

ВЕЛИКА ЦАРСТВА

Од 500. п. н. е. до 500. н. е.

Ово је било време моћних царстава. Цареви су освајали велика пространства и владали над покореним становништвом. Више од половине светског становништва живело је у три велика царства: Римском у Европи, Хан у Кини и Партском у западној Азији.

Више о Александрији
на страницама 44–49.

СРЕДЊИ ВЕК

Од 1000. н. е. до 1500. н. е.

У Европи је средњи век почео варварским инвазијама, а завршио се великим географским открићима чувених морепловаца. У Африци је у то време основано краљевство Банту, Инке су направиле највеће царство Јужне Америке, а Полинежани су открили Нови Зеланд. Након тога је почело модерно доба.

ГВОЗДЕНО ДОБА

Од 1200. п. н. е. до 100. п. н. е.

Око 1000. године п. н. е. гвожђе је заменило бронзу као главни метал од којег се правило оруђе и оружје. Уследио је напредак у земљорадњи и нагли пораст светског становништва. Гвожђе је постајало доступније, више људи је имало оружје, па је било и више ратова.

Више о Скитима
на страницама 38–43.

РАНИ СРЕДЊИ ВЕК

Од 500. н. е. до 1000. н. е.

До 500. године велика царства старог света су пропала, а онда су се појавила нова царства у Јапану и централној Америци. Дошло је до ширења религија попут хришћанства, ислама и будизма. Након пропасти великих царстава, уследиле су велике сеобе народа.

Више о Јапану
на страницама 50–55.

Више о викингима
на страницама 56–61.

ПАЛЕОЛИТ

ВРЕМЕ: 15.000 година п. н. е.

КУЛТУРА: ловци и сакупљачи

МЕСТО: Француска

КАСНИ ПАЛЕОЛИТ

Касни палеолит почео је
око 40.000 година п. н. е.,
а завршио се око
10.000 година п. н. е.

ПЕЋИНСКЕ СЛИКЕ

У пећини Ласко постоји више од 600 слика и 1500 гравура животиња и симбола.

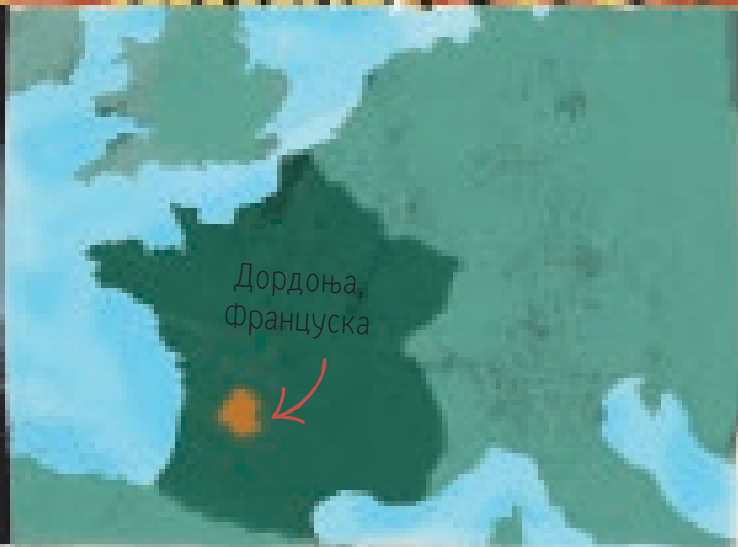
ИЗУМРЛИ ТУР

Неке слике приказују животиње које су данас изумрле, као на пример дивље говедо тур.

Здраво! Ја сам Мата, ћерка Поа. Желим ти добродошлицу у пећину Ласко. Молим те, уђи и погледај неке од најстаријих пећинских слика на свету.

Моје племе не живи у овој пећини током целе године, она нам је уточиште током најхладнијих зимских месеци. Ми смо ловци и сакупљачи. То значи да се стално селимо. Трагамо за храном попут бобица и орашастих плодова, а животиње ловимо због меса. Наш опстанак зависи од животиња. Због тога их сликамо у пећинама. Уђи да видиш, али пази главу, унутра је баш мрачно!

Од 40.000. године п. н. е. људи почињу да живе у многим крајевима света. Тај период је познат као касни палеолит, а сама реч палеолит значи „старије камено доба“. Тадашњи људи су се одевали у животињска крзна, користили су камено оруђе и ловили крупне животиње. Правили су скулптуре и зидне слике. Неки од најчувенијих примера, настали пре око 17.000 година, налазе се у пећини Ласко.

Дордоња,
Француска

Рунасија одећа

Одећу правимо сами, од животињске коже и крзна. Најбоља одећа се прави од бизона, ирваса и рунастих мамуја. Након што поједемо месо ових животиња, ми одвојимо њихову кожу и осушавимо је да се суши. Након што шијемо одећу од кожа помоћу ијала које правимо од косицију ирваса. Како ти се свиђа моја нова хаљина?

ИЗБАЦИ УЉЕЗА
У пећини Ласко нема ниједне слике на којој је приказан ирвас, иако је познато да их је у то време било много. Нико не зна због чега!

ЈЕДНОСТАВНИ СИМБОЛИ

Неке од слика и гравура у пећини Ласко једноставне су тачке, линије и четвороугаони симболи.

Изрезбарене лампе

Наша пећина је дуљачка, мрачна и дубока. Има многе пролазе и дворана, а сунчева светлост не доиђе унутра. Због тога имали смо мале ватре у средишњим дворана. Такође користимо бакље како бисмо видели. Ова лампа је направљена од кречњака, а дршка јој је изрезбарена. Светлост добијемо иако што имали смо животињску масну у лампи.

Скулптура ирваса

Поред пећинских слика, резбарили су мале скулптуре и фигурице од камена, дрвета и кости. Те скулптуре су обично представљале животиње које су биле уобичајене у то време, попут ирваса. Ова скулптура приказује два ирваса који пливају кроз реку.

Ручна секира

Ова ручна секира од камена служила је за сечу дрва, драње животињских кожа и сечење меса. Често су биле од кремена или вулканског камена, а оштрицу су правили помоћу другог већег камена. Људи су почели да израђују секире пре отприлике 1,2 милиона година.

Бацач копча

Рунасти мамути су били огромни сисари налик на слонове, које су људи касног палеолита ловили. Била је потребна цела група људи с копљима да би се уловио један једини мамут. За крај копља био је прикачен бацач, који је повећавао јачину избачаја копља.

Прикупљање хране

Главни извор хране за људе касног палеолита било је животињско месо. Поред тога, сакупљали су бобице и орашасте плодове. Људи су остајали на једном месту док год је тамо било хране, а када би хране нестало, селили су се даље. Ловци и сакупљачи су тек око 10.000. године п. н. е. почели да се задржавају на једном месту где су обрађивали земљу и гајили животиње.

ПТИЦЕ И МАЧКЕ
Међу сликама из пећине Ласко налази се седам великих мачака, једна птица, један медвед и један човек.

Оштрице

Током касног палеолита људи су оруђе и оружје попут стрелица, копаља, харпуна и удица правили од костију, кљова и рогова. Ова оштра оружја су често имала низ бодљи са стране, које су омогућавале да оштрица остане у рањеном плену.

СЛИКЕ ИЗ ПЕЋИНЕ ЛАСКО

Слике из пећине Ласко показују које су животиње биле најприсутније током касног палеолита. Ту се могу видети јелени, коњи, бикови, бизони, козорози, лавови, медведи, чак и носорози. Све те животиње насликане су смеђом, жутом, црном и црвеном бојом. Боје су направљене од пигмената који су могли да се нађу у околним биљкама или у земљи. Слике су различитих величина, а неке су једва веће од шаке. Највећа слика представља говедо тур и дугачка је скоро 5 метара.

Захваљујући неравнинама пећинских зидова, неке од слика делују као да су тродимензионалне.

Боје су настајале тако што се вода додавала у пигмент у праху.

За осликавање
високих делова пећине
користиле су се скеле
и мердевине.

Боју су
наносили на
зид тако што
је издували
кроз шупљу
кост.